

Yttrande från Ekonomiska och sociala kommittén om:

- ”Förslag till rådets beslut om de särskilda programmen för genomförande av Europeiska gemenskapens ramprogram 2002–2006 för verksamhet inom området forskning, teknisk utveckling och demonstration om de särskilda programmen för genomförande av Europeiska atomenergigemenskapens fleråriga ramprogram 2002–2006 för verksamhet inom området forskning och utbildning”, samt

(KOM(2001) 279 slutlig – 2001/0122 CNS, 2001/0123 CNS, 2001/0124 CNS, 2001/0125 CNS, 2001/0126 CNS)

- ”Ändrat förslag till rådets beslut om det särskilda programmet 2002–2006 för verksamhet inom området forskning, teknisk utveckling och demonstration med syfte att integrera och stärka det europeiska området för forskningsverksamhet”

(KOM(2001) 594 slutlig – 2001/0122 CNS)

(2002/C 221/21)

Den 6 juli 2001 beslutade rådet att i enlighet med artikel 262 i EG-fördraget rådfråga Ekonomiska och sociala kommittén om ovan nämnda förslag.

Den 8 november 2001 beslutade rådet att i enlighet med artikel 262 i EG-fördraget rådfråga Ekonomiska och sociala kommittén om ovan nämnda ändrade förslag.

Sektionen för inre marknaden, produktion och konsumtion, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 8 maj 2002. Föredragande var Giannino Bernabei.

Vid sin 391:a plenarsession den 29–30 maj 2002 (sammanträdet den 30 maj) antog Ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande enhälligt.

1. Sammanfattning av rekommendationerna**1.1. Utgångspunkter för Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs rekommendationer**

1.1.1. Det finns ett behov av att inordna de särskilda programmen under Lissabonprocessens strategiska mål (bekräftade av Europeiska rådet i Barcelona den 15–16 mars 2002), särskilt vad gäller konkurrenskraft och hållbar utveckling av den europeiska kunskapsbaserade ekonomin.

1.1.2. Det vore lämpligt att som en målsättning på medellång sikt öka budgeten med 50 % för perioden som följer på det sjätte ramprogrammet. Medlemsstaterna och industrin uppmanas att vidta motsvarande åtgärder, vilket högtidligen framhölls i Barcelona både vad gäller finansiella och mänskliga resurser.

1.1.3. För att med fullständigt integrerade forsknings- och innovationsinsatser kunna möta de utmaningar vi står inför måste vi koncentrera målsättningarna, ha en väl avvägd ram med såväl konventionella som innovativa instrument, få till stånd kontinuitet i insatserna, förenklade förfaranden, flexibilitet, öppenhet och oberoende. Men framför allt måste det till en breddning av den gemensamma teknologiska basen och en kraftig ökning av Europas kapacitetsbredd och attraktionskraft internationellt sett.

1.1.4. Integrationen av dels de olika europeiska enheterna – offentliga och privata, inom den akademiska världen och näringslivet, större såväl som mindre – dels av insatserna på nationell, regional, gemenskaplig och europeisk nivå fungerar som en katalysator, i form av de särskilda programmen, för att få till stånd en innovativ teknisk-vetenskaplig utveckling och skapa grunden för väl underbyggda beslut inför det kommande sjunde ramprogrammet 2006–2010.

1.1.5. Utvecklingen av programmen och de enskilda åtgärdsinsatserna måste stödjas av ett väl fungerande och preciserat system av administrativa och rådgivande organ på de olika nivåerna. Detta system skall utgöra forum och plattform för dialog, verksamhetsinriktning och övervakning för en samordnad och väl avvägd ram för en förvaltning av det integrerade forsknings- och innovationsområdet.

1.2. Mot bakgrund av ovanstående vill kommittén framföra följande rekommendationer till Europaparlamentet, rådet och kommissionen

1.2.1. En handlingsstrategi bör utarbetas för en stark och konsekvent gemensam forsknings- och innovationspolitik. En sådan strategi skall omfatta sjätte ramprogrammet och en integrerad forsknings- och utbildningsstrategi, en modernisering av reglerna för offentligt stöd till interaktiva innovationsprocesser, främjande av en kommersialisering av forskningsresultaten – i synnerhet från forskning i offentlig regi – ett

stärkt och mer strukturerat samarbete mellan näringslivet och universitetsvärlden, fler och flexibla former för offentlig-privata partnerskap samt ett fastställt och öppet europeiskt system för innovationsstödjtjänster.

1.2.2. De särskilda programmen bör struktureras bättre så att de uppfyller kraven på största möjliga tydlighet och öppenhet, ökad kapacitet för att införliva samliga enheter – oavsett typ och storlek – så att man kan få till stånd en väl avvägd breddning av den gemensamma vetenskapliga och teknologiska basen för ett koncentrerat antal prioriterade temaområden.

1.2.3. Det särskilda programmet "Att integrera och stärka det europeiska området för forskningsverksamhet" bör delas upp i två olika program:

- Ett särskilt program för dels tematiska prioriteringar på medellång/lång sikt uppdelat på sju budgetposter, dels övergripande verksamhet på kort/medellång sikt uppdelat på tre budgetposter.
- Ett särskilt program "Att på ett enhetligt sätt samordna och utveckla det europeiska området för forskning" som skall omfatta stöd till samordning av nationell/europeisk verksamhet med fastställda samarbetsprotokoll, stöd till samordnad utveckling av politiken, samt ett permanent system för decentraliserad strategisk information, inte minst till förmån för en tydlig, väl underbyggd och av öppenhet präglad planering inför det sjunde ramprogrammet.

1.2.4. Nuvarande områden, program och metoder för internationellt samarbete bör utvidgas till att även omfatta Latinamerika, Asien, AVS-länderna och Sydafrika. Det bör också bli möjligt att anpassa samarbetet till mindre enheter, enligt modellen Craft International.

1.2.5. Det särskilda programmet "Att strukturera det europeiska området för forskning" bör tilldelas en budgetpost som inte endast är avsedd för "samverkan forskning/innovation", utan även för "regionala FoTU-initiativ".

1.2.6. Den europeiska stadgan för småföretag bör tillämpas fullt ut, i synnerhet vad gäller kommitténs förslag på forsknings- och innovationsområdet. Detta skall ske med hjälp av lämpliga instrument, teknikombudsmän och en informations- och rådgivningspolitik som direkt och på ett aktivare sätt involverar ekonomiska och branschriktade organ med mellanhandsfunktion, såsom olika näringslivsorganisationer, handelskamrar och hantverksföreningar.

1.2.7. Små och medelstora företag bör garanteras möjlighet att delta dels i övergripande specifik verksamhet med inriktning på just dessa företag och under budgetposten "Samverkan forskning/innovation och regionala forsknings- och innovationsinitiativ" för det särskilda programmet "Att strukturera

det europeiska området för forskning", dels i verksamhet inom ramen för var och en av budgetposterna för de prioriterade tematiska områdena (minst 15 %) med egna förslag och även med egna instrument för forskningssamarbete och kollektiva forskningsinsatser.

1.2.8. De särskilda programmen "GFC-EU" och "GFC-Euratom" bör utvecklas och utgöra knutpunkter på gemenskapsnivå i ett alleuropeiskt forskningsnät och i ett europeiskt referenssystem för vetenskap och teknik. Genom att 15–20 % av den fasta personalstyrkan avsätts för internationella stipendiater kommer dessa program även att ha en integrerande funktion för kunskap och forskare på internationell nivå samt utgöra en förbindelselänk till det civila samhället och de politiska beslutsfattarna.

1.2.9. För att trygga en ren och riskfri energiförsörjning bör det särskilda programmet "Kärnenergi" stärkas genom att man stöder fusionstekniken och ITER-projektet, samt stärker och utvidgar insatserna för hantering av radioaktivt avfall och kärnsäkerhet i ett utvidgat EU, särskilt genom utveckling av ny teknik som är säkrare och som genererar mindre avfall.

1.2.10. Samliga potentiella deltagare bör erbjudas en "verktygslåda", vars innehåll dock inte bestämts på förhand. På så sätt får deltagandet en dynamisk bredd i stället för att kringräddas redan från början. "Nya" och "gamla" instrument skall tillåtas konkurrera med varandra så att de bästa, de mest användarvänliga och de som bäst svarar mot slutanvändarnas krav vinner.

1.2.11. Redan i samband med att gemenskapen fattar de grundläggande besluten inom ramen för ett interinstitutionellt förfarande bör man tydligt precisera karaktären, kriterierna och villkoren för de nya instrumenten som skall användas i samband med integrerade projekt, expertnätverk och projekt för kollektiva forskningsinsatser. I synnerhet urvals- och bedömningskriterierna måste utgöra en del av en uppsättning på förhand fastställda komponenter. Bland dessa kan man sedan välja ut de komponenter som lämpar sig bäst för arbetsprogrammen, informationspaketen respektive de olika ansökningsomgångarna.

1.2.12. Det bör finnas utrymme för s.k. integrerade mini-projekt med färre deltagare och kortare löptid. För dessa projekt skulle det anordnas separata ansökningsomgångar för att säkerställa att minst 15 % av resurserna för tematiska prioriteringar avsätts för mindre enheter inom EU och i kandidatländerna. Dessutom bör man bland övriga genomförandeinstrument för de särskilda programmen inbegripa även "mentorprojekt", ett instrument som har till syfte att stödja framför allt mindre enheters forsknings- och innovationsinitiativ så att de snabbare kan avancera och öka sin expertis.

1.2.13. Det bör finnas ett förvaltningssystem för de särskilda programmen inom sjätte ramprogrammet som med hjälp av en strukturerad, systematisk och dialoginriktad rådgivnings- och förvaltningsram kan stödja, vägleda och övervaka den genomgripande integrationsprocessen. Detta system skall vara uppbyggt av programkommittéerna med sina tematiska och specifika underkommittéer, den omskapade Crest-kommittén, de europeiska konsultgrupperna (EAG) som engageras för vart och ett av de särskilda programmen och för varje budgetpost, samt förbindelserna med dels de vetenskapliga kommittéerna för integrerade projekt och expertnätverk, dels det nya organet EURAB.

2. Inledning

2.1. Den 10 december 2001 nådde rådet (forskning) en politisk överenskommelse om de två ramprogrammen, och den 28 januari 2002 antogs en gemensam ståndpunkt. För att kunna genomföra sina förslag till de två ramprogrammen för perioden 2002–2006 antog kommissionen den 30 januari 2002 de ändrade förslagen till beslut om de särskilda programmen, med fem program som grundval.

2.2. Den 10 januari 2002 lade kommissionen fram de ändrade förslagen om reglerna för deltagande, och kommittén avgav ett yttrande om dessa den 21 februari 2002.

2.3. När det gäller de särskilda programmen för att genomföra EG:s sjätte ramprogram föreslår kommissionen följande:

- Alla forskningssektorer förenas i ett särskilt program kallat "Att integrera och stärka det europeiska området för forskningsverksamhet", som skall omfatta samordnings- och utvecklingsåtgärder för forsknings- och innovationspolitiken och tilldelas budgetmedel om totalt 12 855 miljoner EUR.
- Övergripande åtgärder, stödåtgärder och strukturerande verksamhet samlas i ett program kallat "Att strukturera det europeiska området för forskningsverksamhet", som tilldelas ett belopp på 2 655 miljoner EUR.
- Enligt vad som föreskrivs i EG-fördraget skall ett särskilt program ägnas åt Gemensamma forskningscentret (GFC), med budgetanslag om 760 miljoner EUR.

2.4. För genomförandet av sjätte ramprogrammet för Euratom föreslår kommissionen följande två särskilda program:

- Ett särskilt program för kärnklyvning, fusion, säkerhet och slutförvaring av kärnavfall, med titeln "Kärnenergi" och anslag om 940 miljoner EUR.

- Ett särskilt program för den verksamhet som Gemensamma forskningscentret bedriver för Euratoms räkning, med budgetanslag om 290 miljoner EUR.

3. Allmänna kommentarer

3.1. Det är kommitténs övertygelse att genomförandet av det sjätte ramprogrammet genom utvecklingen av de särskilda programmen bör ingå helt och fullt i det strategiska mål som sattes upp av Europeiska rådet i Lissabon och bekräftades vid toppmötena i Stockholm och Göteborg, målet att inom det närmaste årtiondet omvandla EU till världens mest konkurrenskraftiga kunskapsbaserade ekonomi när det gäller hållbarhet, ökad och bättre sysselsättning och stabilare ekonomisk och social sammanhållning.

3.2. EESK beklagar att det tar så lång tid att uppfylla detta mål och framför allt att vissa viktiga delar i denna strategi har bromsats, t.ex. antagandet av gemenskapspatentet och ett öppet och konkurrenskraftigt europeiskt system för patent⁽¹⁾, startandet av det gemensamma företaget Galileo⁽²⁾ och snabbara framsteg i beslutet om ITER. För att gemenskapens åtgärder på forsknings- och innovationsområdet skall få största möjliga ekonomiska och sociala genomslagskraft, krävs det enligt kommitténs uppfattning ett mer offensivt agerande i förhållande till de tekniska utmaningarna. Kapaciteten för att utnyttja alla nuvarande och potentiella tillgångar behöver också öka, genom att de mänskliga, akademiska, industriella och finansiella resurser som utgör grunden för det europeiska forskningssystemet breddas.

3.3. Det är glädjande att rådets gemensamma ståndpunkt har antagits och att den "i mångt och mycket sammanfaller med både Europaparlamentets och kommissionens uppfattningar"⁽³⁾, så att det finns gott hopp om att sjätte ramprogrammet snart kommer att antas och därmed även de särskilda programmen för att genomföra det. Det kommer då att bli möjligt att definitivt anta reglerna för deltagande⁽⁴⁾, och att anta de gemensamma FoTU-åtgärderna inom en tidsfrist och på villkor som är lämpliga för att de skall kunna utvecklas och genomföras, utan att kontinuiteten från det femte ramprogrammet bryts.

⁽¹⁾ EGT C 155, 29.5.2001.

⁽²⁾ EGT C 48, 21.2.2002.

⁽³⁾ Se kommissionens meddelande till Europaparlamentet (SEK(2002) 105 slutlig) av den 30 januari 2002.

⁽⁴⁾ Se ESK:s yttrande om reglerna för deltagande i sjätte ramprogrammet, EGT C 94, 18.4.2002.

3.4. Sjätte ramprogrammets särskilda program måste enligt kommitténs uppfattning utformas på så sätt att denna utmaning kan antas, både när det gäller instrumenten, det vetenskapliga och tekniska innehållet och metoderna för att omsätta detta innehåll i praktiken:

- Detta innebär att forskningsverksamheten genomgår en intern integration, att åtgärderna struktureras, att resurserna koncentreras till ett begränsat antal prioriterade teman, att det upprättas en balans mellan gamla och nya instrument, att den interna förvaltningen av dessa instrument förenklas, att den organisatoriska flexibiliteten och självständigheten ökar och att det skapas kontinuitet inom gemenskapens forsknings- och innovationsverksamhet.
- Men det innebär också insyn och tillgång på lika villkor, lämpliga och på förhand fastställda urvals- och utvärderingskriterier, öppenhet och förenklad tillgång, användarvänlighet för potentiella deltagare oavsett omfattning och kategori, synliga ekonomiska och sociala effekter av ökad och mer kvalificerad sysselsättning samt nya tekniskt innovativa företag. Vidare behövs integration och mer dialog mellan vetenskapssamfundet och samhället samt mellan universitetsvärlden och näringslivet, och en starkare internationell dimension som syns och märks på världsnivå och kan bidra till att skapa samarbete och utöva dragningskraft på vetenskaplig och teknisk kompetens inom ett brett spektrum av ämnesområden och geografiska områden, på grundval av ömsesidigt intresse och i överensstämmelse med gemenskapspolitiken för dessa områden.

3.5. Kommittén anser att de centrala idéerna i Lissabonstrategin bör återspeglas fullt ut i genomförandet av sjätte ramprogrammet. Genomförandet är en positiv utmaning både när det gäller att bidra till förverkligandet av ett europeiskt område för forskning och innovation som i Europa kan förena allt fler företag, forskningscentrum och universitet av olika storlekar i utvecklingen av spetskompetens och av kunskapsamhället, och när det gäller att utforma detta forskningsområde så att Europa blir attraktivt för spetskompetens och begävningar i den övriga världen.

3.6. För att gemenskapsåtgärderna skall lyckas är det viktigt att programmen för genomförande av sjätte ramprogrammet återspeglar dessa aspekter i så hög grad att den ökade ackumuleringen av fler och nya aktörer inom forskning och innovation i EU blir möjlig, och att nya aktörer och resurser utanför EU blir intresserade av detta område. Kraven på integration, kritisk massa, flexibilitet, organisatorisk självständighet, förenkling och inre förvaltning får dock inte innebära att man gör avkall på principerna om insyn och lika tillgång, säkra och enhetliga ansöknings-, urvals- och utvärderingskriterier, klara och tydliga referenspunkter, användarvänlighet samt synliga ekonomiska och sociala effekter av forsknings- och innovationsverksamheten.

3.7. Som kommittén tidigare framhållit i sina yttranden om det europeiska området för forskningsverksamhet, utvärdering av femte ramprogrammets effekter på sjätte ramprogrammet och förslagen om sjätte ramprogrammet är följande lämpligt:

- Det är viktigt att garantera kontinuiteten och minimera riskerna i samband med införandet av nya och oprövade strukturer och instrument.
- Både de nuvarande och de föreslagna nya instrumenten i sjätte ramprogrammet bör utnyttjas parallellt, och kunna väljas fritt av de ansökande i var och en av ansökningsomgångarna.
- Det är viktigt att undvika gruppbildningar, godtycklighet och ojämlika villkor i ansökningsomgångarna, och att urvals- och utvärderingskriterierna fastställs på förhand och medger insyn.
- De nya instrumenten bör kompletteras med mentorinsatser av aktörer utanför kommissionen, utbildning, genomförbarhetsstudier och pilotprojekt för externa mentorer som kan följa enskilda projekt med hjälp av de nya instrumenten.
- En ökning av byråkratin måste undvikas och kostnaderna och administrationen för projekten måste minska, oavsett vem som betalar och administrerar.
- Grundforskningen bör bibehållas som källa till nya idéer och resulterande teknik, och tillämpad forskning och innovation som skall främja en global interaktiv process. Den ekonomiska förvaltningen måste vara effektiv och ansvarsfull.
- Ett öppet europeiskt område för forskningsverksamhet bör förverkligas, i syfte att åstadkomma samarbete med associerade länder och andra berörda icke-medlemsländer i gemensamma forskningsprojekt med utgångspunkt i ömsesidiga intressen, och därvid omfatta ett större område som även inbegriper Latinamerika, Asien, AVS-länderna och Sydafrika. Samarbetet med de industrialiserade länderna, framför allt USA, Japan, Kanada och Australien bör uppmuntras och utgå från ömsesidig öppenhet och ömsesidiga intressen.
- De små och medelstora företagens deltagande i sjätte ramprogrammet, som för närvarande uppgår till 20–22 %, bör stärkas och utvidgas i den anda som genomsyrar den europeiska stadgan för småföretagen⁽¹⁾. Särskilt för de små företag och mikroföretag som bedriver traditionell verksamhet och använder sig av mindre avancerad teknik bör deltagandet öka genom en aktiv informations- och rådgivningspolitik, så att företagens kapacitet kan utnyttjas helt och fullt både när det gäller att delta i prioriterade projekt och i utökad forskning på kort sikt och med en nedifrån-och-upp-strategi.

⁽¹⁾ EGT C 48, 21.2.2002.

- Man bör uppmantra alla aktörer som kan bidra med innovation, även de traditionella, genom att avsätta en betydande del av medlen till små och medelstora företag inom prioriterade områden och genom att tillhandahålla flexibla instrument för deltagande.
- Rörlighetsinsatser bör inriktas på att öka interaktionen mellan den akademiska världen och företagen, utveckla det europeiska forskningsområdet, inbegripa kandidatländerna och öka det internationella samarbetet.
- Det krävs garantier för ökad interaktion mellan å ena sidan forskning och innovation och å andra sidan upprättande av nätverk, ekonomisk och teknisk informationsinsamling, samt nya regionala FoTU-initiativ med en regional dimension inom de nya instrumenten.
- Gemensamma forskningscentrets strategiska mellaninstitutionella roll bör stärkas när det gäller att bistå beslutsfattare för att öka allmänhetens säkerhet och att utgöra en neutral vetenskaplig och teknisk referenspunkt för olika typer av politik och för gemenskapsinstitutionerna, inbegripet EESK.
- Ett nätverk för strategisk information behöver skapas, med uppgift att övervaka och bedöma kvalitet, kompetens och utveckling av nya idéer för att på ett öppet och verkningfullt sätt förbereda sjunde ramprogrammet.
- Euratom-programmet bör få utökade resurser i strävan efter säkrare kärnkraft när det gäller produktion, transporter, lagring av kärnavfall och vidareutveckling av fusionsmetoden.

3.8. Trots de ansträngningar som hittills gjorts för att utveckla en handlingsstrategi för en stark och konsekvent gemensam forsknings- och innovationspolitik som kan bli en nyckelfaktor i ett konkurrenskraftigt kunskapssamhälle, anser kommittén att det krävs ytterligare konkreta insatser i samma riktning: skapande av ett verkligt integrerat område med en integrerad strategi för forskning och utbildning, modernisering av reglerna för statsstöd till interaktiva innovationsprocesser, främjande av marknadsföring av offentliga forskningsresultat, större nätverkssamarbete mellan näringslivet och universitetsvärlden och i form av offentlig-privata partnerskap samt stöd till inrättandet av ett europeiskt system för innovationsstödtjänster.

3.9. Denna handlingsstrategi bör inte endast uppmantra vetenskaplig och teknisk utveckling utan även utveckla åtgärder som kan komplettera strukturförändringarna, för att helt och fullt utnyttja de nya rönens och den nya teknikens potential. Målet är att hela samhället skall gynnas av utvecklingen och att EU:s stora innovationspotential i form av mänskliga resurser och ekonomiskt och tekniskt kapital skall frigöras, genom att strukturella, rättsliga, skattemässiga och operativa hinder undanröjs och lämpliga ekonomiska villkor skapas.

3.10. En tidigare rekommendation⁽¹⁾ äger fortfarande giltighet: "Kommittén rekommenderar därför att budgeten för det sjätte ramprogrammet ökas med 50 % och uppmanar medlemsstaterna och industrin att handla på motsvarande sätt".

4. Genomförandestruktur och innehåll i de särskilda Euratom-programmen

4.1. Kommittén anser att sjätte ramprogrammets struktur bör uppfylla kriterierna för största möjliga tydlighet och öppenhet, koncentration och balans, inre och yttre sammanhållning, kontrollmöjligheter, synlighet och tillgänglighet, och att den helt och hållet skall integreras i handlingsstrategin för ett integrerat område för forskning och innovation som beskrivits ovan i punkterna 2.8 och 2.9. Detta skall ske genom att olika vägar till integrering blir viktiga faktorer i den fleråriga programplaneringen.

4.2. Enligt EESK bör sjätte ramprogrammets struktur utformas på följande sätt:

- ett särskilt program med två prioriteringsgrupper: ett program med tre prioriterade forskningsområden på medellång sikt och ett program med specifik prioriterad verksamhet på kort och medellång sikt, med särskilda budgetposter för var och en av prioriteringarna.
- ett särskilt strukturprogram med tre avsatta budgetposter: en budgetpost för samverkan mellan forskning/innovation och regionala forskningsinitiativ, en för rörlighet för forskare och en för forskningsinfrastruktur.
- ett särskilt program för samordning mellan de olika nivåerna i det europeiska området för forskningsverksamhet och samstämmig utveckling av forskningsverksamheten på dessa olika nivåer, relationerna mellan vetenskapsamfundet och samhället, jämställdhet mellan könen och ett decentraliserat strategiskt informationssystem.
- ett särskilt program med inriktning på Gemensamma forskningscentret (GFC)–EU.

5. Det första särskilda programmet: integrera och stärka det europeiska området för forskningsverksamhet

Det första särskilda programmet bör enligt kommittén vara indelat på följande sätt:

⁽¹⁾ EGT C 260, 17.9.2001, punkt 4.1.1.1.

5.1. Prioriterade forskningsområden på medellång sikt

5.1.1. A) För att behålla, förbättra och garantera grunden för våra livsvillkor och resurser:

5.1.1.1. En budgetpost för genforskning och bioteknik för förbättrad hälsa som omfattar följande två områden:

- a) Avancerad genomik och dess tillämpning inom hälsovården (genernas uttryck och proteomik; strukturell genomik; komparativ genomik och populationsgenetik; bioinformatik; tvärvetenskapliga funktionsgenomiska metoder för att förstå grundläggande biologiska processer, tillämpningar av kunskaper och teknik inom genforskning och bioteknik för förbättrad hälsa, teknikplattformar för att främja utvecklingen av nya diagnosverktyg, preventionsinsatser och behandlingsmetoder).
- b) Kampen mot de stora sjukdomarna (kampen mot hjärt-kärlsjukdomar, diabetes och sällsynta sjukdomar; kampen mot läkemedelsresistens mot antibiotika och andra läkemedel, studiet av hjärnan och kampen mot sjukdomar i nervsystemet, studiet av människans utveckling och åldrandeprocessen, kampen mot cancer, kampen mot smittsamma sjukdomar som är förknippade med fattigdom, såsom HIV och TBC) och kampen mot malaria.

5.1.1.1.1. I detta sammanhang anser EESK att man bland prioriteringarna i större utsträckning bör uppmärksamma aspekterna biosäkerhet och biologisk övervakning, vilket även framhållits i kommitténs yttrande om "Meddelande från kommissionen: Mot en strategisk vision för biovetenskap och bioteknik – samrådsdokument" (1). Kommittén välkomnar även kommissionens uttalande om bioetik vid mötet i rådet (forskning) den 10 december 2001. Det är även viktigt att inbegripa biomedicinska tekniker liksom degenerativa sjukdomar. Kommittén anser även att det är lämpligt att under b inbegripa andra allergier än livsmedelsallergier samt reumatiska sjukdomar.

5.1.1.2. En budgetpost för energi, transporter, hållbar utveckling och globala förändringar

- a) Hållbara energisystem (2): 1) Verksamhet med kortsiktiga och långsiktiga effekter: ren energi, särskilt förnybara energikällor och deras integrering i energisystemet; lagring, distribution och förbrukning av energi; energisparande och energieffektivitet, vilket även omfattar resultaten av användning av förnybara råvaror; alternativa motorbränslen. 2) Verksamhet med effekter på medellång sikt: bränsleceller och deras tillämpningar; ny teknik för energibärare/energitransport och lagring, särskilt väteteknologi; nya koncept och rön på området förnybara energikällor.

- b) Hållbara yttransporter: 1) Utveckling av miljövänliga transportsystem och transportmedel: ny teknik och nya metoder för all yttransport (väg, järnväg, vattenväg); avancerad konstruktions- och produktionsteknik. 2) Effektivare och konkurrenskraftigare transporter; balans och integration mellan olika transportssätt, säkerhet på väg, järnväg och vattenväg; åtgärder mot trafikstockningar.

- c) Klimatförändringar och ekosystem: Mekanismer bakom utsläppen av växthusgaser och luftföroreningar samt utsläppens inverkan på klimat, uttunningen av ozonlagret och kolsänkor (hav, skogar och mark); vattnets kretslopp, inbegripet jordrelaterade aspekter; biologisk mångfald och ekosystem; utvecklingen av strategier för en hållbar markanvändning, med tonvikt på kustzoner, jordbruksmark och skogar; operativa prognoser och modelleringar; globala observationssystem för global klimatförändring; kompletterande forskning om utveckling av avancerade metoder för riskbedömning och metoder för utvärdering av miljö kvalitet, inbegripet relevant prenormativ forskning om mätningar och provning för dessa ändamål.

5.1.1.2.1. Kommittén ser positivt på att dess rekommendationer på energi- och transportområdet (3) har beaktats, men anser att även området konventionella bränslen bör inbegripas, särskilt inför det kommande införlivandet av EKSG-fördraget. Därför rekommenderar kommittén att detta prioriterade område döps om till "Energi, transporter, hållbar utveckling och globala förändringar" enligt ovan. Vidare bör "Hållbarhet" lyftas fram i skälen, som en gemensam faktor för alla särskilda program inom sjätte ramprogrammet.

5.1.1.3. En budgetpost för livsmedelskvalitet och livsmedels säkerhet som omfattar följande:

- Epidemiologin bakom kostrelaterade sjukdomar och allergier, inbegripet kostens inverkan på barns hälsa; livsmedelsrelaterade miljörisikers inverkan på hälsan; kostens inverkan på hälsan (nya produkter, produkter från ekologiskt jordbruk, mervärdesmat, produkter som innehåller GMO (4) samt produkter som är ett resultat av bioteknisk utveckling); spårbarhet genom hela produktionskedjan; metoder för analys, upptäckt och kontroll; säkrare och miljövänliga tillverkningsmetoder och sundare livsmedel; konsekvenser för människors hälsa av djurfoder och medicinsk behandling av djur; livsmedelsrelaterade (kemiska, biologiska och fysiska) miljörisikers inverkan på hälsan.

(1) Se yttrandet CES 1425/2001, EGT C 18.4.2002 och ett nytt yttrande som är under utarbetande.

(2) Kommittén håller på att utarbeta ett tilläggsyttrande om energiforskning.

(3) EGT C 260 av den 17 september 2001, punkterna 1.1 och 7.3.2.

(4) Genetiskt modifierade organismer.

5.1.1.3.1. Det är glädjande att livsmedelskvaliteten betonas, vid sidan av de viktiga faktorerna livsmedelssäkerhet och större konsument- och producentskydd. Det bör dock påpekas att vissa punkter på detta prioriterade område överlappar punkter på det första prioriterade området samt det prioriterade området 2c, och att detta kan bli förvirrande för potentiella deltagare. I vart fall bör detta prioriterade område kopplas samman med GFC:s olika verksamheter på området och med de övergripande verksamheterna till stöd för gemenskapens politikområden, framför allt i fråga om den gemensamma jordbruks- och fiskeripolitiken. Som framhållits i yttrandet om "Meddelande från kommissionen: Mot en strategisk vision för biovetenskap och bioteknik – samrådsdokument" ⁽¹⁾ rekommenderar EESK att nya forskningsområden öppnas för att klargöra vissa frågor om GMO och att strategier för förbättrad livsmedelskvalitet prioriteras. Kommittén anser att det är lämpligt att inrätta projekt för att underlätta livsmedelsföretagens anpassning till nya kvalitetsstandarder, nya rön och ny teknik.

5.1.1.4. En budgetpost för medborgare, demokrati och nya styrelseformer/vetenskap och styrelseformer

— Följderna av den europeiska integrationen och EU:s utvidgning för styrelseformer och den enskilde medborgaren; fastställande av ansvarsområden och nya styrelseformer; frågor som rör konfliktlösning och återställande av lag och ordning; nya former för medborgarskap och kulturell identitet.

5.1.1.4.1. Kommittén anser att området samhällsvetenskaplig och humanistisk forskning är mycket viktigt, men att det även bör omfatta åtgärderna "Vetenskap och samhälle", som nu ingår i det andra särskilda programmet "Att strukturera det europeiska området för forskning", som den förstnämnda forskningen är nära förbunden med, särskilt när det gäller "Forskning och styrelseformer", som den i vilket fall som helst måste samordnas med. En samordning med GFC:s verksamhet på området teknisk-ekonomisk framtidsforskning är också viktig. Prioriteringen "Ett samhälle som bygger på kunskap och social sammanhållning" bör uttryckligen inbegripas, liksom "Forskningen, arbetslivet och näringslivet".

5.1.2. B) För att förbättra och främja vetandet och den tekniska utvecklingen i syfte att stärka konkurrenskraften

5.1.2.1. En budgetpost för informationssamhällets teknik:

— Tillämpad forskning avseende informationssamhällets teknik som berör stora samhälleliga och ekonomiska problemställningar: förtroende- och säkerhetsfrämjande teknik; forskning som syftar till att lösa samhällsproblem; forskning som syftar till att lösa näringslivs- och arbetsrelaterade problem; lösning av komplexa problem inom vetenskap, teknik, näringsliv samt i samhället.

— Data- och nätteknik samt databehandling: data- och nätteknik; programvaruteknik, säkerhetssystem och distribuerade system.

— Komponenter och mikrosystem: mikro-, nano- och optoelektronik, mikro- och nanoteknik, mikrosystem och skärmar.

— Kunskaps- och gränssnittsteknik: kunskaps teknik och digitalt innehåll, intelligenta gränssnitt och ytor.

5.1.2.1.1. Kommittén vill påpeka att detta prioriterade område är annorlunda utformat, i och med att det består av en problemlösningsdel och en tekniskdel och att en del av tekniken återfinns i det prioriterade området 6. Man kan därför fråga sig om det inte behövs större tydlighet, särskilt för att eventuella deltagare skall kunna orientera sig. Utformningen i rådets gemensamma ståndpunkt är klarare. Enligt EESK:s uppfattning bör den digitala säkerheten betonas mer.

5.1.2.2. En budgetpost för nanoteknik och nanovetenskap, kunskapsbaserade multifunktionella material, nya produktionsprocesser och produktionsanordningar:

— Nanoteknik och nanovetenskap: tvärvetenskaplig, långsiktig forskning för att öka kunskapen om olika fenomen, samt processtyrning och utveckling av forskningsverktyg: nanobioteknik; konstruktionsteknik på nanonivå för framställning av material och komponenter; utveckling av teknik och instrument för kontroll och styrning; tillämpningar inom områden som hälsa, kemi, energi, optik och miljö.

— Kunskapsbaserade multifunktionella material: utveckling av grundläggande kunskaper; teknik som berör framställning och omvandling, inklusive bearbetning, av kunskapsbaserade multifunktionella material och biomaterial; teknologiskt stöd till materialutveckling.

— Nya produktionsprocesser och produktionsanordningar: utveckling av nya processer och flexibla och intelligenta produktionssystem; systemforskning och riskhantering; bästa möjliga livscykelprestanda för industrins system, produkter och tjänster (tack vare hybridteknik och nya organisationsstrukturer).

5.1.2.2.1. Kommittén anser att forskningen om produkt- och materialsäkerhet bör betonas mer. I enlighet med rådets gemensamma ståndpunkt bör även supra- och makromolekylärstrukturer inbegripas, liksom s.k. bildbaserad kirurgi (Image Guided Surgery) samt robotteknik på nano- och mikronivå.

⁽¹⁾ Se EESK:s yttrande CES 192/2002 av den 20 februari 2002, EGT C 94, 18.4.2002.

5.1.2.3. En budgetpost för flyg- och rymdteknik

- Flygteknik: ökad konkurrenskraft; minskade miljöeffekter vad gäller utsläpp och buller från motorerna; förbättrad säkerhet för luftfartyg; ökad driftskapacitet och förbättrad säkerhet för lufttransportsystemet. Rymdteknik: Galileo, GMES (Global övervakning av miljö och säkerhet).

5.1.2.3.1. Kommittén betonar vikten av att forskning som rör Galileo samordnas med Europeiska rymdorganisationen (ESA), och programmet bör få stor tyngd med tanke på dess stora följdverkningar för konkurrenskraften inom många näringslivs- och samhällssektorer. När det gäller flygteknik framhåller kommittén även vikten av att uttryckligen inbegripa alla typer av civila luftfartyg, i enlighet med rådets och parlamentets beslut vid första behandlingen. Syftet är att värna om kompetensen och kunskapen inom viktiga europeiska näringsgrenar som utsätts för hård internationell konkurrens, och att involvera fler aktörer.

5.2. Särskilda prioriterade horisontella åtgärder på kort och medellång sikt

5.2.1. Att stödja gemenskapspolitiken och förutse vetenskapliga och tekniska behov:

- Forskning till stöd för politikområden: hållbar förvaltning av Europas naturresurser; säkra de europeiska medborgarnas hälsa, trygghet och framtid; stärka den ekonomiska potentialen och sammanhållningen i ett utvidgat och mer integrerat Europa.
- Forskning för att undersöka nya och framväxande vetenskapliga och tekniska problem.

5.2.1.1. Kommittén ställer sig bakom de mål som avser stödet till gemenskapens politik på områdena jordbruk, fiske, transporter, miljö och energi samt övriga politikområden, liksom de mål för gemenskapens politik som har fastställts vid Europeiska rådets olika möten. Vad beträffar undersökningen av ny framväxande avancerad teknik, särskilt på de temaövergripande och tvärvetenskapliga områdena, är det viktigt att man inom ramen för den fleråriga programplaneringen väljer ut denna teknik under full insyn och under fullt beaktande av ställningstagandena i de europeiska rådgivande grupper som skall delta i utvecklingen av de tematiska prioriteringarna i ramprogrammet och i de kommittéer (och underkommittéer) som förvaltar de särskilda programmen och i organet European Research Advisory Board, EURAB. Verksamheten på området borde bli föremål för en oberoende verksamhetsrapport som också innehåller framtidsanalyser från IPTS i Sevilla och en sammanfattning av aktiviteterna inom den decentraliserade informationsstrategin, och som årligen skall läggas fram för EP, rådet och Europeiska ekonomiska och sociala kommittén, också med sikte på arbetet med de framtida riktlinjerna för gemenskapens FoTU-insatser.

5.2.2. Forskning och ökad innovationsgrad för små och medelstora företag, för samarbete mellan små och medelstora företag, forskningscentra och universitet, för företags- och yrkesgrupperingar och organisationer för gemensam forskning, för skapande av nya företag inom den högteknologiska sektorn och för inrättande av nya innovativa nätverk med små och medelstora företag.

5.2.2.1. Kommittén anser att budgetposten för den övergripande forskningsverksamhet som omfattar små och medelstora företag skall läggas till minimikvoten på 15 % avseende budgetposterna för prioriterade temaområden som i det första särskilda programmet reserverats för små och medelstora företag. Vi understryker med kraft att de övergripande åtgärderna "nedifrån och upp" som ligger utanför denna verksamhet måste säkerställa en kritisk massa av ekonomiska resurser på mer än 50 % över den nivå som tilldelats i den första behandlingen. Reglerna för deltagande i projekt rörande forskningssamverkan och kollektiva forskningsinsatser bör göra det möjligt för allt fler mindre företag att delta både i de övergripande och i de tematiska åtgärderna, bland annat via mellanhandsorganisationer på nationell och regional nivå såsom industriförbund, yrkessammanslutningar och handelskamrar. Vi hänvisar till det yttrande som kommittén antagit i frågan ⁽¹⁾.

5.2.3. Internationellt samarbete, med åtgärder av gemensamt intresse inriktade på ekonomiska och sociala behov i grupper i av länder utanför gemenskapen.

5.2.3.1. Kommittén betonar att internationella samarbetsåtgärder är viktiga för genomförandet av ett europeiskt område för forskningsverksamhet och innovation som är attraktivt och öppet och som förmår samla mänskliga och finansiella resurser såväl inom som utom EU kring målet att skapa ett europeiskt kunskapsamhälle som går i spetsen för en hållbar ekonomisk utveckling på global nivå. Vi erinrar om att det för internationella samarbetsåtgärder har reserverats två handlingslinjer med en jämbördig kritisk massa, den ena inom området tematiska prioriteringar, den andra inom området för de övergripande åtgärderna. EESK anser det absolut nödvändigt att dessa två linjer samordnas på ett enhetligt sätt och att ansvaret för samordningen framgår klart inom och framför allt utanför unionen.

5.2.3.2. Kommittén trycker starkt på att den internationella dimensionen av den europeiska forskningspolitiken måste kännetecknas av tydlighet och öppenhet, och föreslår åter att de övergripande åtgärderna inom det internationella samarbetet engagerar följande grupperingar av länder utanför gemenskapen: Medelhavsområdet och Balkan, Sydamerika och de asiatiska länderna, länderna i det forna Sovjetunionen, AVS-länderna och Sydafrika. Industriländerna som USA, Japan, Kanada och Australien bör uppmuntras att delta i en anda av verklig öppenhet och utifrån ömsesidiga intressen.

⁽¹⁾ Se EESK:s yttrande 185/2000, EGT C 94, 18.4.2002.

5.2.3.3. Enligt kommittén måste det inrättas särskilda mekanismer för att underlätta det internationella samarbetet för små och medelstora företag och för mindre forskningscentra (exempelvis av typen CRAFT international). Kommittén betonar vikten av i förväg fastställda program med automatiska mekanismer som möjliggör en effektiv samverkan vad gäller det internationella vetenskaps- och tekniksamarbetets genomförande och funktion med gemenskapsprogrammen för tekniskt samarbete och assistans inom de ovannämnda länderna, i syfte att säkerställa enhetlighet och öppenhet utåt vad gäller unionens politik.

6. Det andra särskilda programmet: Att strukturera det europeiska området för forskning

Ett andra särskilt program bör ägnas de strukturerande aspekterna av ramprogrammet med målet att genomföra det europeiska området för forskningsverksamhet och innovation med hjälp av följande tre avdelade budgetposter:

6.1. Samverkan mellan forskning/innovation och regionala forsknings- och innovationsinitiativ för följande syften: samordning och förbättring av olika befintliga och nytillkommande nät, skapande av nationella och regionala Cordis-tjänster kopplade till europeiska Cordis-tjänster, stärkande av tjänsterna för ekonomisk och teknisk information, optimering av flödena av riskkapital mot innovation på euromarknaden, stärkande av de interregionala strukturerna och näten med instrument via integrerade transregionala program och expertnätverk, utveckling av regionala riktmarks- och kartläggningsprojekt, hjälp till små organisationer att genomföra och driva europeiska forskningsprojekt, stöd till inrättandet av Grid-system mellan företag, forskningscentra och universitet på regional och interregional nivå och även med områden som gränsar till unionen, för genomförande av gemensamma FoTU-projekt med stöd av strukturfonderna och andra relevanta finansiella instrument och samarbetsinstrument, särskilt initiativet Innovation 2000, EIF och EIB.

6.1.1. Kommittén beklagar att de finansiella resurserna under denna budgetpost faktiskt är lägre än de som angavs i det föregående ramprogrammet och anser att de borde utökas. Vi framhåller den viktiga roll som innovationsåtgärderna och de regionala och interregionala initiativen med hänvisning till Lissabonprocessen kommer att spela när det gäller att genomföra ett europeiskt område för forskningsverksamhet och innovation i syfte att bemöta den europeiska innovationsparadoxen. Kommittén betonar också betydelsen av de instrument som reserverats för integrerade projekt och transregionala nätverk mellan spetsforskningscentra liksom av handledarinsatser framför allt för smärre enheter, samt av på förhand fastställda program för ett med gemenskapens insatser för innovation och regional utveckling gemensamt genomförande.

6.1.2. EESK betonar betydelsen av tjänsterna för ekonomisk och teknisk information och hoppas att dessa tilldelas ökade resurser.

6.2. Rörlighet för mänskliga resurser som omfattar följande: utbyte mellan universitet och näringsliv och mellan offentliga och privata forskningscentra, stöd till enskilda forskare, främjande av spetsforskning, återvändande och återintegrering av forskare, stöd till unga forskare och till jämvikt mellan könen. Detta gäller särskilt följande åtgärder:

- Åtgärder för forskare från tredje land: Marie Curie-nätverk för forskarutbildning, Marie Curie-värdstipendier för utbildning i förberedande forskning; Marie Curie-värdstipendier för överföring av kunskap; Marie Curie-konferenser och kurser.
- Individuella åtgärder: Europeiska Marie Curie-anslag för forskare från EU och de associerade länderna, internationella Marie Curie-anslag för utlandsvistelse för forskare från EU och de associerade länderna, internationella Marie Curie-anslag för forskare från tredje land som vill studera i EU.
- Främjande och erkännande av spetsforskning: Marie Curie-pris för spetsforskning för ett forskningsprogram under utveckling, pris för spetsforskning för erkännande till forskare, Marie Curie-professurer.
- Mekanismer för återvändande och återintegrering: bidrag för återvändande och återintegrering, i yrket och i ursprungslandet eller ursprungsregionen, till forskare från EU och de associerade länderna, dels för sådana som har åtnjutit ett Marie Curie-bidrag i Europa, dels för europeiska forskare utanför Europa.
- Initiativ i samverkan med nationella och regionala program, omfattande ett "stöd på plats" till forskare och ett "stöd till nätverksanslutning" och till "nya förvaltningsmetoder" inom strukturer på nationell och regional nivå.
- Stöd till forskningsåtgärder inom övriga verksamheter i ramprogrammet i form av stöd rörande gemensamma bedömnings- och urvalskriterier och främjande av gemensamma strategier inom åtgärderna.

6.2.1. Kommittén anser att åtgärder för utbildning och rörlighet för mänskliga vetenskapliga och tekniska resurser är grundläggande för Europa, och i detta hänseende är det bara glädjande att denna budgetpost tilldelats så omfattande resurser. EESK anser vidare att en betydande del av dessa resurser (åtminstone en tredjedel) mer direkt borde kopplas till ramprogrammets tematiska prioriteringar, att utbytet mellan den akademiska världen och näringslivet (i båda riktningarna) borde få högsta prioritet, både i den kritiska massan av ekonomiska resurser och i utvecklingen av åtgärderna samt att

förvaltningen av resurserna så långt det är möjligt decentraliseras, befrias från byråkrati, är smidiga och så nära användarna som möjligt. Vidare borde man utreda de förvaltnings-, skatte- och socialförsäkringsrelaterade hindren för vetenskapsmäns, ingenjörers och forskares rörlighet inom EU för att stödja arbetet med att riva de hinder för rörligheten som beslutats av rådet och för att skapa sådana karriärmöjligheter för dessa yrken som godkänns i hela Europa av såväl näringslivet som av den akademiska världen.

6.3. Forskningsinfrastruktur med stöd som syftar till följande: stora infrastrukturer och nät, utveckling av små och medelstora infrastrukturer, utveckling av nya infrastrukturer. Den främsta målsättningen med denna budgetpost är följande:

- Att underlätta europeiska forskares tillträde till den infrastruktur de behöver.
- Att stödja en samordnad strategi för utveckling av befintliga och nya infrastrukturer, på både regional och transregional nivå.

6.3.1. Fem stödprogram förslås:

- Gränsöverskridande tillgång till de stora infrastrukturerna för forskningsgrupper eller enskilda forskare.
- Integrerande verksamhet för tillhandahållande av nätverkstjänster och genomförande av gemensamma projekt för att underlätta utnyttjandet av forskningsresultat, särskilt från små och medelstora företags sida, med integrerade initiativ och samordningsåtgärder.
- Utveckling av ett kommunikationsnät i anslutning till det prioriterade tematiska forskningsområdet "Informations-samhällets teknik" för samtliga europeiska forskare via Geant, särskilda högeffektiva datornät av typ Grid, testbäddar samt tjänster för elektronisk publicering.
- Förberedande genomförbarhetsstudier eller studier av teknisk art för att utarbeta nya infrastrukturer med hänsyn till samtliga potentiella användare och i samverkan med bidrag från EIB och strukturfonderna.
- Genomförande av nya infrastrukturer med ett begränsat antal projekt, med beaktande av medlemsstaternas åsikter, som ett komplement till stödet från EIB och strukturfonderna.

6.3.2. EESK håller med om att det är viktigt att stödja forskningsinfrastrukturer som helt klart kan bidra till unionens framtida konkurrenskraft, för att öka och höja prestationstakten hos den europeiska forskningen, tillhandahålla spjutspets-tjänster särskilt till små och medelstora företag, främja sprid-

ning och användning av forskningsresultat och genom att upprätta högkvalitativa kompetenscentrum för transnationell regional utveckling. Samverkan mellan gemenskapsinstrumenten för regionalpolitik skulle underlättas om dessa i större utsträckning fokuserades på det strategiska målet att i hela unionen genomföra världens mest konkurrenskraftiga kunskapsamhälle.

6.3.3. I sammanhanget vill EESK betona vikten av att nätverken besitter en alldeles utomordentlig kapacitet, oberoende av om det är stora, medelstora eller mindre infrastrukturer som deltar, för att de bland annat vad gäller närhet skall kunna erbjuda ett effektivt stöd till genomförandet av ett väl utrustat och sammanhängande europeiskt område för forskningsverksamhet och innovation.

6.4. Vad gäller den föreslagna budgetposten "Vetenskap och samhälle", hänvisas till punkt 5.1.1.4.1 som sammanfattar kommitténs synpunkter i det yttrande som antagits i ämnet ⁽¹⁾.

7. Det tredje särskilda programmet: Att på ett enhetligt sätt samordna och utveckla det europeiska forskningsområdet

Enligt kommittén borde ett tredje särskilt program ägnas åt de permanenta insatser som rör samordning av verksamheten, sammanhållen utveckling av politiken, uppbyggnad och utveckling av en permanent process för övervakning/utvärdering/bedömning/prognosering av forsknings- och innovationsverksamheten på olika nivåer inom det europeiska forskningsområdet med medel från följande budgetposter:

7.1. Stöd till samordningen av verksamheten, särskilt genom utveckling av följande initiativ:

- Samordning av nationell verksamhet, särskilt på områdena hälsa, bioteknik, miljö och, energi, genom uppmantran av och stöd till initiativ som drivs av flera länder och genom utveckling av instrument för samverkan mellan nationell verksamhet av gemensamt strategiskt intresse.
- Samordning av verksamheten på europeisk nivå genom utveckling av samarbete och gemensamma initiativ med COST, Eureka, ESA samt arbetsplattformar tillsammans med ESO, EMBL, ESFR, ILL och CERN samt eventuella nya liknande europeiska initiativ och genom utveckling av internationellt samarbete med initiativ som intelligenta produktionsprocesser (IMS) och Human Frontiers.

⁽¹⁾ EGT C 221, 7.8.2001.

7.2. Stöd till en samstämmig utveckling av politiken: genom att inrätta varningssystem för nedifrån och upp-processer och för nya processer och idéer och möjliga begrepp, genom att ringa in utmaningar och sektorer av gemensamt intresse, genom att inrätta harmoniserade instrument för riktmarkning av den nationella politiken, genom att skapa systematiska synoptiska ramar som är kontinuerliga och fördelade på homogena sektorer inom de nationella och regionala initiativen för forskning och innovation som riktar sig till offentliga och privata operatörer, genom att med stöd av Gemensamma forskningscentret (GFC) sätta upp ett kraftfullt nät av tänkbara prognosorganisationer till stöd för regerings- eller parlamentsbeslut, genom att utveckla en riktmarkning av politiken för forskning och innovation på olika europeiska, nationella och regionala nivåer, genom att utöka kartläggningen av spetskompetensen samt genom att genomföra studier, fastställa och sprida goda metoder för att förbättra de rättsliga förutsättningarna för forskning och innovation i Europa, särskilt i syfte att uppmuntra den privata sektorn att investera i forskning och teknik.

7.3. En permanent process för decentraliserad strategisk information (ny budgetpost): Om man vid genomförandet av ett samstämmigt och samordnat europeiskt område för forskningsverksamhet och innovation vill säkerställa en enhetlig vision, tydliga och synliga ekonomiska och sociala effekter och en dynamisk och konkret legitimitet för framåtblickande gemenskapsprogram, krävs att man skapar och finansierar ett brett informationsnät på europeisk, nationell och regional nivå för att övervaka och utvärdera den tekniska utvecklingen och dess genomslag och förutse den möjliga fortsatta utvecklingen via en nerifrån och upp-process inom en integrerad process för övervakning-utvärdering-bedömning och prognosering.

7.3.1. Kommittén anser att samordningen inom ramprogrammet och samordningen av gemenskapsnivån med de internationella, europeiska, nationella och regionala nivåerna måste utgöra ett viktigt inslag i det sjätte ramprogrammet likaväl som utvecklingen av en sammanhängande politik. Den fortfarande alltför låga nivån på gemenskapens budgetmedel i förhållande till den totala summan för de europeiska insatserna innebär att gemenskapen måste agera katalysator på detta område. Av detta skäl anser EESK att det är viktigt att sådan verksamhet organiseras inom ett fristående särskilt program med en egen förvaltningskommitté och en egen rådgivande europeisk grupp som skulle utgöra kärnan i den framtida programplaneringen för sjunde ramprogrammet och integreras helt i handlingsstrategin för ett reellt integrerat område för forskningsverksamhet och innovation som beskrivits ovan i punkterna 2.8 och 2.9.

7.3.2. Kommittén är därför positiv till att denna verksamhet kraftigt förstärks och förordar utvecklingen av gemensamma frivilliga program för standardisering av rutiner, anbudsförfaranden, system för urval och utvärdering och ett synligt och öppet tillträde. Vi förordar även utvecklingen av en samordnad och enhetlig sam-standardisering och för-standardisering som

en grundläggande faktor för konkurrenskraften hos det europeiska systemet och harmoniserade statistiska system också på decentraliserad nivå. Kommittén framhåller att det vore lämpligt att i samarbetsprotokoll som det med CERN formalisera samarbetet med övriga europeiska forskningsorgan liksom överenskomna gemenskapsprogram för standardprotokoll avsedda för samarbete mellan medlemsstaterna och regionerna.

7.3.3. Liksom i yttrandet om sjätte ramprogrammet ⁽¹⁾ vill vi slutligen åter framhålla att ett kraftfullt väl finansierat system för decentraliserad strategisk information som det som beskrivs i punkt 6.3 krävs för att införa ett enhetligt och sammanhängande europeiskt område för forskningsverksamhet och innovation, ett effektivt och ansvarsmedvetet genomförande av sjätte ramprogrammet samt en tydlig, noggrann och av öppenhet präglad uppläggning av sjunde ramprogrammet.

8. Det andra särskilda programmet: Gemensamma forskningscentret (GFC)–EU

8.1. Det särskilda programmet GFC (Gemensamma forskningscentret) är i kommissionens förslag uppdelat på följande innehåll:

- Livsmedel, kemiska produkter och hälsa, med prioriterade åtgärder för livsmedelssäkerhet och livsmedelskvalitet, genetiskt modifierade organismer, kemiska produkter, biomedicinska tillämpningar.
- Miljö och hållbar utveckling: utvärdering och förebyggande av globala förändringar, skydd av den europeiska miljön (luft- och vattenkvalitet, markresurser), bidrag till en hållbar energiutveckling, miljöbedömning, stöd till initiativet "Global övervakning av miljö och säkerhet".
- Teknisk framtidsforskning: teknisk-ekonomisk framtidsforskning; internationella forumet för framtidsarbete.
- Referensmaterial och referensmätningar: Gemenskapens byrå för referensmaterial och certifierade referensmaterial; meteorologi inom områdena kemi och fysik.
- Forskning om allmän säkerhet och bedrägeribekämpning: civil internationell säkerhet, naturliga och tekniska risker och nödsituationer, säkerhet på Internet, kontroll av respekten för EU-lagstiftningen och bedrägeribekämpning.
- Forskarutbildning och tillgång till forskningsinfrastruktur: fortbildningsstipendier och internationell rörlighet för forskare.

⁽¹⁾ EGT C 260, 17.9.2001, punkterna 11.4, 11.4.1–11.4.3.

8.2. Kommittén anser att GFC bedriver en viktig nätverksverksamhet till stöd för det europeiska området för forskningsverksamhet och innovation, för övriga politikområden i gemenskapen, för produkt- och processsäkerhet, internationellt samarbete, för utvidgningen och Medelhavssamarbetet, utbildning och rörlighet för forskare samt teknisk framtidsforskning till stöd för det pågående systemet för decentraliserad strategisk information. Vi betonar den strategiska interinstitutionella roll som GFC kan spela när det gäller att bistå beslutsfattare genom att erbjuda en neutral vetenskaplig och teknisk bas för gemenskapens politik och institutioner, dit också Europeiska ekonomiska och sociala kommittén hör.

8.3. Enligt EESK utgör GFC på gemenskapsnivå knutpunkten i ett alleuropeiskt forskningsnät och i ett europeiskt nät av vetenskapliga och tekniska referenssystem i egenskap av integrerande faktor för kunskap och forskare och som en bro mellan forskningen och det civila samhället. Med hänvisning till det sistnämnda vill kommittén framhålla vikten av samverkan med det prioriterade området "Medborgarskap, demokrati och nya styrelseformer/Vetenskap och styrelseformer". EESK anser att den övergripande verksamheten, och särskilt den som rör den tekniska framtidsforskningen, borde få utökade finansiella resurser liksom forskarutbildningen och stödet rörande tillträde till infrastrukturer. Kommittén stöder odelat möjligheten för GFC att fullt ut delta i samtliga gemenskapsinstrument, utöver den verksamhet som styrs av dess egna institut, och betonar den funktion som GFC själv måste utöva vad gäller utbildning av forskningspersonal på global nivå som kan locka till sig intelligens och kunskap inom den internationella vetenskapliga och industriella miljön. Den planerade minskningen på 10 % av den fasta personalen måste mer än kompenseras av en kvot på 15–20 % av internationella stipendiater.

9. Genomförandestruktur och innehåll i de särskilda Euratom-programmen

Kommittén ställer sig bakom genomförandestrukturen för de särskilda programmen i sjätte ramprogrammet för Euratom – närmare bestämt

- ett särskilt program för kärnenergi,
- ett särskilt program för GFC-Gemensamma forskningscentret för Euratom.

9.1. För närvarande finns två olika principer för energiproduktion med hjälp av kärnreaktorer: fusion, där man använder mycket lätt kärnbränsle som deuterium, tritium eller helium, och klyvning, där man använder mycket tungt kärnbränsle som uran. Kommittén erinrar om att de båda principerna klart skiljer sig åt vad gäller tekniska lösningar, tillhörande problem, behövliga och tillgängliga resurser och vad beträffar miljöaspekterna. Utvärderingen av deras potential på lång sikt och de åtgärder som vidtas måste följaktligen skilja sig åt.

9.1.1. Kärnfusion innebär stor potential vad gäller säkerhet, den praktiskt taget obegränsade tillgången, den låga avfallsmängden och frånvaron av utsläpp av varje slag av växthusgaser. Även om forskningen på området fortfarande ligger i sin linda, har europeiska experiment uppvisat imponerande resultat. Kommittén är övertygad om att man måste fortsätta och intensifiera gemenskapens insatser och stöder därför helt och fullt detta positiva beslut med adekvat finansiering.

9.1.2. Klyvningsreaktorer har under decennier på ett betydande, effektivt och säkert sätt bidragit till EU:s elmarknad och på grund av sin natur till en minskning av koldioxidhalten. Ett av problemen med de nuvarande reaktorerna är att de producerar ansevärliga mängder kärnavfall, trots frånvaron av utsläpp av koldioxid och andra växthusgaser. Ett annat problem är reaktorsäkerheten. Ett av de största hindren för en fortsatt framtida användning av kärnenergi är att det saknas allmän enighet om hur avfallet skall hanteras och lagras. Vi vill än en gång framhålla kravet på forskning för att utveckla och säkra lagringsteknik, lokalisera lämpliga platser, verka för vetenskapligt kunnande om metoder för säkerhetsbedömning, utveckla rättvisa beslutsprocesser, utforska nya reaktortyper och bränslecykler samt klargöra utsikterna för lagring i industriell skala med rimliga kostnader för säkerhet.

9.1.3. Kommittén är övertygad om att en av orsakerna till samhällets avvisande hållning gentemot kärntekniken är av socioekonomisk art och har att göra med bristen på lämplig och tillförlitlig information om fördelar och risker med denna teknik. Det är därför viktigt att denna brist avhjälpas främst genom utbildningsinsatser på bred bas i skolor och på universitet och att forskningen och utbildningen inte begränsas till stora projekt kring dessa ämnen. I ett bredare sammanhang utgör denna brist en del av det mer generella problemet med den stora allmänhetens bristande utbildning på området naturvetenskap och tillhörande modern teknik, något som vi påpekat i vårt yttrande "Vetenskap, samhälle och medborgare i Europa (1)".

9.2. Det särskilda programmet Kärnenergi

Det särskilda programmet Kärnenergi är uppdelat i tre prioriterade forskningsområden:

- Kontrollerad termonukleär fusion.
- Hantering av radioaktivt avfall.
- Strålskydd.

(1) EGT C 221, 7.8.2001.

Till dessa tre budgetposter skall läggas övrig verksamhet på området teknik och kärnsäkerhet.

9.2.1. Vad gäller den budgetpost som avdelats för kontrollerad termonukleär fusion är vi övertygade om att de framsteg som gjorts inom forskningen kring kärnfusion motiverar en kraftfull insats för att bygga en fusionsanläggning och att fusionsenergin under andra hälften av seklet kan bidra till en utsläppsfri elproduktion i stor skala. JET:s och andra europeiska laboratoriers bidrag till dessa framsteg är också ett bevis på framgången med det europeiska området för forskningsverksamhet, som redan uppnåtts på detta område.

9.2.1.1. Kommittén ställer sig bakom det föreslagna innehållet vad gäller genomförandet av Next Step, som syftar till att bevisa att fusion är vetenskapligt genomförbar, utnyttjandet av JET och befintliga anläggningar till stöd för Next Step med utveckling av begrepp som stellarator, optimeringen av särskild teknik för kommersiellt bruk, utvecklingen av den fysiska och tekniska basen för material till fusionsenergin.

9.2.1.2. EESK rekommenderar återigen en ökning av de finansiella resurserna till fusionstekniken, utöver de 750 miljoner EUR som angetts i rådets gemensamma ståndpunkt och som kommissionen antagit, särskilt för att stödja ITER-projektet (med 200 miljoner EUR) och förhandlingarna om att upprätta ett ITER-organ, att detta skall placeras i Europa och att det skall genomföras i samarbete med internationella samarbetspartner. Vi noterar med tillfredsställelse att denna åsikt delas av Europaparlamentet.

9.2.2. Vad beträffar budgetposten Hantering av radioaktivt avfall hävdar vi att kommissionens förslag angående innehållet i denna särskilda budgetpost bör utökas till att inkorporera behandling och konditionering av avfall förutom forskning om lagringsprocesser, forskning kring minskning av avfallspåverkan, forskning om ny reaktorteknik och särskilt om högtemperatursreaktorn (HTR) samt studiet av kraftomvandlings-system och hur dessa skall tillämpas.

9.2.2.1. Vad gäller de tilldelade resurserna är kommittén oroad över den överdrivna och i vårt tycke omotiverade budgetnedschärningen, särskilt på området hantering av radioaktivt avfall, med en minskning som skulle innebära 40 % jämfört med de siffror som kommissionen ursprungligen föreslagit. En sådan nedschärning står i skarp kontrast till behovet av att utveckla adekvat och beprövad teknik som kan erbjuda ansvariga politiker och den allmänna opinionen en konkret grund för bedömning av att riskerna minimerats och att möjligheterna har utforskats när det gäller kraftverken för kärnklyvning, som inte bara är utsläppsfria utan också producerar mycket mindre och fullt hanterbart radioaktivt avfall.

9.2.3. Vad angår budgetposten Strålskydd anser EESK att strålskyddsåtgärderna, studiet av innovativa uppslag när det gäller nya säkrare processer samt utbildning på området kärnsäkerhet och strålskydd är viktiga för Europa och den europeiska industrin, men framför allt för medborgarnas säkerhet och för att bevara kärnenergin som ett viktigt element och ett långsiktigt alternativ för en säker och riskfri energiförsörjning. Vi upprepar rekommendationerna om dessa frågor i vårt yttrande om "Sjätte ramprogrammet för FoTU⁽¹⁾" angående de befintliga kärnreaktorerna i kandidatländerna och i deras omedelbara närhet, och för vilka Europeiska unionen – och den europeiska industrin – måste utveckla en politik och lämpliga tekniska och vetenskapliga lösningar bland annat genom att beakta den senaste utvecklingen inom Rysslands och USA:s planer på att utveckla avancerade reaktortyper och att anlägga ett större antal nya kraftverk.

9.2.3.1. Vad gäller budgettilldelningen för denna verksamhet är kommittén av den mening att det med tanke på verksamhetens betydelse också skulle krävas en omstrukturering av de begränsade resurserna.

9.2.4. Den andra verksamheten inom kärntekniken och kärnsäkerheten gäller gemenskapspolitikens stöd till hälsa, energi och miljö i syfte att behålla en hög kapacitet inom de sektorer som inte ingår i de tematiska prioriteringarna och att bidra till att skapa ett europeiskt område för forskningsverksamhet. De ekonomiska resurser som avdelats för dessa åtgärder skulle enligt vår åsikt kunna omformas till förmån för en förstärkning av budgetposten Hantering av radioaktivt avfall.

9.3. *Det särskilda programmet GFC–Euratom*

Det särskilda programmet för GFC–Euratom föreslås få följande verksamhetsutformning:

- Hantering av radioaktivt avfall och kärnämneskontroll, hantering och lagring av använt bränsle och högaktivt avfall, kontroll av säkerheten inom Euratom och IAEA:s garantier samt stöd till arbetet med icke-spridning av massförorelsevapen.
- Säkerheten vid olika typer av reaktorer samt övervakning och metrologi av joniserande strålning.

9.3.1. Kommittén ställer sig undrande till att det i det särskilda programmet GFC–Euratom saknas medicinska tillämpningar av kärnforskning, trots att det sedan länge gjorts framsteg på detta område och det finns ett stort intresse för sådana tillämpningar inom universitetsvärlden, olika forskningscentra, medicinska organisationer och läkemedelsindustrin. Den antydning som görs i denna riktning i det särskilda

⁽¹⁾ EGT C 260, 17.9.2001.

programmet för GFC-EG ter sig varken tillräcklig eller relevant. Kommittén anser att det inte är befogat att minska budgeten för programmet som helhet, och i synnerhet inte för hanteringen av avfall och för säkerheten vad gäller klyvbart material och reaktorer, inte minst med tanke på utvidgningen. Kommittén anser dessutom att det är viktigt med finansiella resurser som öronmärks för utbildning av forskare och övrig personal kvalificerad att upprätthålla och öka know-how på kärnområdet inom EU och i de associerade staterna, inte minst med tanke på utvidgningen.

10. Instrument som föreslås för de särskilda programmens genomförande

10.1. Kommittén har redan yttrat sig om de allmänna ramarna för de nya instrument som i ramprogrammet föreslås för de särskilda programmen med tematisk inriktning, och framhöll därvid entydigt behovet av följande:

- Att relevanta mekanismer specificeras och utvärderas i fråga om effektivitet och genomförbarhet.
- Att man parallellt med dessa mekanismer använder sig av några av de instrument som finns tillgängliga via det femte ramprogrammet. På så sätt kan man garantera ett ökat snarare än ett minskat deltagande från samtliga intressenters sida.
- Att mekanismerna inom ramen för de kompletterande åtgärderna stärks med mentorinsatser, utbildning samt genomförbarhetsstudier och explorativa projekt.
- Att projektens storlek och tidslängd anpassas så att samtliga potentiella deltagare, även mindre enheter, får tillgång till dem och kan hantera dem.
- Att man kan erbjuda en "verktyglåda" där verktygen väljs ut av deltagarna själva i stället för att bestämmas i förväg i samband med programansökningen.
- Att man anger villkoren för när "konsortier själva skall kunna göra upphandlingsomgångar" så länge "det sker inom den ram som kommissionen har fastställt för att säkerställa insyn, lika behandling och överensstämmelse i fråga om programmets mål⁽¹⁾".

10.1.1. Kommittén ser i detta sammanhang med tillfredsställelse på att kommissionen har tagit till sig några av de rekommendationer som kommittén framförde i sitt yttrande av den 11 juli 2001. Detta gäller i synnerhet bevarandet av sådana instrument inom femte ramprogrammet som de särskilda forskningsprojekten i kombination med de nya instrumenten inom sjätte ramprogrammet. På så sätt säkerställer man ett bredare deltagande – även från mindre aktörer – i gemenskapens forskningsverksamhet inom det europeiska området för forskning och innovation.

10.1.2. Vad gäller de föreslagna instrumenten för utformningen av de särskilda programmen måste man se till att det finns en tydlig, överblickbar och enkel ram för instrumenten för tillgång och för olika former av deltagande och finansiell medverkan, samt att denna ram alltid och entydigt ligger i linje med kommissionens egna principer om statligt stöd till forskning.

10.2. De olika instrumenten för de föreslagna särskilda programmen

10.2.1. Expertnätverk

10.2.1.1. Kommittén anser att bland de faktorer som visar på expertnätverkens integrationsgrad måste även graden av integration mellan näringslivet och universitetsvärlden ovillkorligen ingå, där ett av de relevanta kriterier som bör beaktas är kvaliteten på de tjänster som erbjuds forskningen och industrin. Detta kriterium skall säkerställa att expertnätverksinstrumenten ges en tydlig dynamik, samtidigt som man genom på förhand uppsatta mätbara delmål – som följs upp av kommissionens forskningsövervakare – undviker att det på förhand utkristalliserar olika grupperingar. I övrigt ger kommittén sitt starka stöd för att man där så är befogat uttryckligen skall se till att det bland deltagarna i expertnätverket ingår en företrädare för näringslivet och för nätverkets användare, i synnerhet de små och medelstora företagen. På så sätt kan man säkerställa att nätverket är förankrat i ramen för den fastställda handlingsstrategin, som den beskrivs i punkt 2.8 och 2.9 i detta yttrande. Enligt kommittén bör urvals- och bedömningskriterierna alltid utgöra en del av en hel uppsättning på förhand fastställda komponenter. Bland dessa kan sedan komponenterna i arbetsprogram och informationspaket väljas ut. Dessa komponenter bör beakta behovet av att även främja uppkomsten av nya typer av expertnätverk, som t.ex. expertnätverk för små/medelstora enheter. I samband med ändringar i målsättningar och beträffande samarbetspartner under verksamhetens gång måste största möjliga öppenhet garanteras, och ändringarna skall ske utifrån förutbestämda gemensamma regler under gemenskapens överinseende och kontroll.

10.2.1.2. Kommittén ställer sig mycket tveksam till det system för solidariskt och enskilt ansvar som föreslås, och hänvisar uttryckligen till sitt yttrande om deltagandebestämmelserna⁽²⁾. Enligt kommittén måste det redan nu stå helt klart vad de två olika sätten att se på stödberättigade kostnader innebär. I sjätte ramprogrammet presenteras en negativ förteckning, medan det i samband med reglerna för statligt stöd till FoUTD-verksamhet presenteras en positiv förteckning.

⁽¹⁾ Se EESK:s yttrande, EGT C 94, 18.4.2002.

⁽²⁾ Se EESK:s yttrande, EGT C 94, 18.4.2002, punkterna 3.2.5, 3.2.5.1 och 3.2.5.2.

10.2.1.3. Kommittén anser att de förvaltningsunderkommittéer som skall inrättas för varje budgetpost skall ha medbestämmanderätt i samband med de slutgiltiga ansökningsbedömningarna och ändringar i fråga om expertnätverken.

10.2.2. Integrerade projekt

10.2.2.1. Kommittén ser med tillfredsställelse på att ett integrerat projekts storlek inte längre utgör en avgörande faktor för tillgång till instrumentet, och att den kritiska massan för integrerade projekt bedöms utifrån kvaliteten och inte kvantiteten – det är dock viktigt att undvika varje form av godtycklighet. Det är av avgörande vikt även för de integrerade projekten att konsortiet lyckas skapa betydande samverkansvinster mellan näringslivet och universitetsvärlden samt mellan privata och offentliga enheter, där mindre enheter, särskilt de små och medelstora företagen, och slutanvändarna deltar fullt ut. Man måste sålunda se till att det blir möjligt för företrädare för universitetsvärlden, små och medelstora företag och användarna att ingå som fullvärdiga deltagare i varje integrerat projekt.

10.2.2.2. Kommittén anser att instrumentet för integrerade projekt bör vara så anpassningsbart och flexibelt att det kan omfatta en projektyp som utformats speciellt för mindre enheter, s.k. integrerade miniprojekt. Dessa projekt skulle täcka större delen av de 15 % av anslagen som avsatts för små och medelstora företag i samband med de tematiska prioriteringarna, ha en mer begränsad löptid (2–3 år), involvera färre partner (två enheter från två olika länder) samt vara föremål för särskilda ansökningsomgångar.

10.2.2.3. Enligt kommittén bör de uppställda mätbara och kvantifierbara målen för integrerade projekt omfatta tydliga variabler för en bedömning av den innovativa potentialen uttryckt i termer av nyttan av de preliminära eller slutgiltiga forskningsresultaten (dvs. ny verksamhet eller en utvidgning av befintlig sådan, spin-off-effekter, framväxt av nya innovativa företag och en kommersialisering av forskningen). Precis som för expertnätverken skall urvals- och bedömningskriterierna utgöra en del av en hel uppsättning faktorer som skall finnas fastställda i de aktuella bestämmelserna. Största möjliga öppenhet på gemenskapsnivå måste kunna garanteras i samband med förändringen av målen och deltagandet i de integrerade projekten.

10.2.3. Kollektiva forskningsprojekt

10.2.3.1. Kommittén ställer sig odelat positiv till detta nya instrument, som inte endast bör användas i samband med budgetposten för övergripande verksamhet avseende små och medelstora företag, utan även vara tillgängligt för vissa andra budgetposter för det särskilda programmet "Att integrera det europeiska området för forskningsverksamhet" och, i

synnerhet, för de tematiska prioriteringarna och för de särskilda åtgärderna för att främja internationellt samarbete som dessa budgetposter omfattar. Kommittén anser dessutom att detta instrument bör användas i samband med budgetposten för "Samverkan forskning/innovation" och "Regionala forsknings- och innovationsinitiativ" inom ramen för det särskilda programmet "Att strukturera det europeiska området för forskningsverksamhet".

10.2.3.2. Vidare anser kommittén att en viss procentandel av den budgetpost som "Övergripande forskningsverksamhet som omfattar små och medelstora företag" skall täckas av bör avsättas för genomförande av projekt med hjälp av detta instrument.

10.2.4. Projekt för forskningssamarbete

10.2.4.1. Kommittén ser positivt på att man tänker behålla ett instrument som har visat sig fungera bra i samband med tidigare ramprogram. Detta instrument bör dock användas för budgetposterna för hela programmet "Att integrera det europeiska området för forskningsverksamhet", speciellt i samband med finansiering av tematisk verksamhet och internationellt samarbete. Vi anser att Craft International bör stödjas. Vi hänvisar till vårt yttrande om deltagandebestämmelserna ⁽¹⁾ där vi rekommenderar att åtgärder vidtas för att få till stånd ett förenklat förfarande i samband med projektpresentationen samt att det bör utarbetas en handlingsplan där konturerna för ett sådant förfarande dras upp, exempelvis genom en decentralisering av systemen för förhandsurval och generella stöd till mellanhänder.

10.2.5. Deltagande i gemensamt genomförda nationella program (artikel 169 i EG-fördraget)

10.2.5.1. De nationella programmen inom sjätte ramprogrammets prioriterade forskningsområden som genomförs i samarbete med andra medlemsstater förutsätter harmoniserade arbetsprogram, samordnad tilldelning av budgetmedel, anpassning av vissa åtgärder för att öka deras komplementaritet, samt gemensamma ansökningsomgångar ⁽²⁾.

10.2.5.2. Kommittén hänvisar till de synpunkter som vi redan haft tillfälle att lägga fram i denna fråga i samband med vårt yttrande om förslagen gällande sjätte ramprogrammet (särskilt i punkt 7.4.5 och efterföljande punkter ⁽³⁾).

⁽¹⁾ Se EESK:s yttrande, EGT C 94, 18.4.2002.

⁽²⁾ Se KOM(2002) 43 slutlig, sid. 86–87 (i den svenska versionen).

⁽³⁾ EGT C 260, 17.9.2001.

10.2.6. Särskilda riktade forskningsprojekt

10.2.6.1. Denna typ av projekt överensstämmer med dem som fanns med i femte ramprogrammet 1998–2002 och bör enligt kommittén utgöra en integrerad del av de möjligheter som erbjuds parallellt med övriga instrument som hittills omnämnts i samtliga ansökningsomgångar avseende de tematiska prioriteringarna. Kommittén ser det som positivt och utvecklingsfrämjande med fri konkurrens för de olika instrumenten för att mäta den verkliga effektiviteten i genomförandet och i vilken utsträckning man uppfyllt kraven från de offentliga och privata användarna, som ju är de viktigaste aktörerna för att driva på den tekniska utvecklingen och för att denna utveckling skall kunna utnyttjas för att förverkliga Lissabonstrategin och ett europeiskt område för forskningsverksamhet och innovationer.

10.2.6.2. Kommittén delar visserligen uppfattningen att de nya instrumenten för expertnätverk och integrerade projekt skall användas "inom varje tema från den tidpunkt då det sjätte ramprogrammet inleds", men anser att man parallellt även bör tillhandahålla samtliga de instrument som beskrivits ovan för att genomföra det särskilda programmet "Att integrera gemenskapsforskningen". Då kommer nämligen de bästa och mest användarvänliga instrumenten som bäst svarar mot deltagarnas behov att vinna, i stället för de som bäst uppfyller de krav som ställs av gemenskapens programansvariga och i ansökningsförfarandena.

10.3. Övriga instrument

10.3.1. Bland de instrument som föreslås för de särskilda programmens genomförande återfinns följande:

- Samordningsåtgärder,
- Särskilda stödåtgärder,
- Riktade specifika innovationsprojekt,
- Integrerade infrastrukturinitiativ,
- Åtgärder för att främja och utveckla mänskliga resurser och rörlighet.

10.3.2. I samband med genomförandeinstrumenten för det andra särskilda programmet "Att strukturera det europeiska området för forskningsverksamhet" anser kommittén att "mentorprojekt" bör finnas med som ett särskilt instrument. Sådana projekt skulle främst fungera som stöd för de mindre enheternas forsknings- och innovationsinsatser genom att deras utveckling mot spetsforskningsverksamhet påskyndas och därmed mot fullvärdigt deltagande i framför allt integrerade projekt och i mellanregionala expertnätverk.

10.3.3. Vad gäller åtgärder för att främja och utveckla de mänskliga resurserna och rörligheten anser kommittén att ett sådant instrument bör ha en sammankoppling av universitetsvärlden och näringslivet som främsta mål. Det bör även syfta

till att attrahera inhemsk såväl som internationell spetskompetens, i synnerhet bland de unga, och ha starka kopplingar till de tematiska prioriteringarna⁽¹⁾ samt bidra till förenklade och decentraliserade förföranden nära de potentiella användarna.

10.3.4. Vad beträffar de "integrerade initiativen för forskningsinfrastruktur" är kommittén införstådd med att man bör främja nätverksamhet inriktad på stöd- eller forskningsverksamhet genom att garantera finansiering av inte bara ny infrastruktur, utan även genom att förstärka redan existerande mindre infrastrukturer. Vad gäller de "särskilda stödåtgärderna" bör en grundläggande komponent här utgöras av en koppling till Geant-projektet, som tilldelas nästan en tredjedel av gemenskapsresurserna under denna budgetpost.

10.3.5. Vad slutligen beträffar "Samordningsåtgärder och andra särskilda stödåtgärder" inom både det första och det andra särskilda programmet, såväl som inom programmet för politisk sammanhållning och samordning och för ett decentraliserat strategiskt informationssystem, anser kommittén att finansieringen av dessa åtgärder måste preciseras utförligare, och att verksamheten inte får begränsa sig till endast konferenser, sammanträden och olika expertgrupper.

10.3.6. Dessa åtgärder har mycket stor strategisk och operativ betydelse för att man skall kunna säkerställa att ett integrerat område för forskning och innovation förverkligas och kan utvecklas harmoniskt. De genererar dessutom de komponenter som krävs för en ansvarstagande och väl förberedd övergång till det sjunde ramprogrammet 2006–2010 och efterföljande gemenskapsprogram. De särskilda stödåtgärderna borde enligt kommitténs uppfattning inte omfatta endast ny forskningsstruktur, utan även stöd till genomförbarhetsstudier och explorativa projekt för mindre forskningsenheter för att göra det lättare för dem att delta i ramprogrammet, framför allt i avlägset belägna områden, unionens yttersta randområden och kandidatländerna.

11. Förvaltning av de särskilda programmen

11.1. Det sjätte ramprogrammet innehåller en rad viktiga innovativa aspekter, såväl vad gäller målsättningar och programplanering som utformning, instrument och metoder. Katalysatorn utgörs av en genomgripande integrationsprocess för dels olika komponenter inom europeisk forskning; offentliga och privata, den akademiska världen och näringslivet etc.; dels olika insatser på nationell, regional, gemenskaplig och europeisk nivå. Detta förutsätter starka kopplingar mellan de olika berörda beslutsnivåerna.

⁽¹⁾ EGT C 260, 17.9.2001.

11.2. Kommittén anser därför att det är av yttersta vikt att kommissionen förfogar över ett välfungerande och specificerat system av administrativa och rådgivande organ, som kommissionen kan samarbeta och föra en dialog med för att komma överens om olika alternativ och inriktningar i samband med genomförandet av de särskilda programmen inom ett ramprogram som skall syfta till att få till stånd ett integrerat europeiskt område för forsknings- och innovationsverksamhet med aktörer från medlemsstaterna, kandidatländerna och de associerade länderna som deltagare.

11.3. Mot bakgrund av detta anser kommittén att de regeringssammansatta programkommittéerna, den europeiska kommittén med regeringssakkunniga för vetenskaplig och teknisk forskning (CREST), den oberoende kommittén med sakkunniga från näringslivet och den akademiska världen (EURAB) och de europeiska konsultgrupperna för näringsliv och forskning (European Advisory Groups, EAG) bör kunna agera med proaktivt och interaktivt stöd från kommissionen så att samtliga grundkomponenter i forsknings- och innovationssystemet kan fungera öppet, friktionsfritt, samordnat och konsekvent. Vad gäller det gemensamma forskningscentret (GFC) vore det lämpligt om de olika institutens förvaltningsstyrelser även fungerade som övervakningsorgan, och att observatörer från andra europeiska institutioner sitter med, även från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén.

11.4. Vad programmets förvaltningsorgan beträffar ställer sig kommittén positiv till att det för varje särskilt program skall finnas en övergripande kommitté som utifrån ett helhetsperspektiv kan samordna programmets olika verksamheter. Detta skulle innebära en central roll för en sådan kommitté och för de olika underkommittéerna för vart och ett av de tematiska åtgärdsområdena, samt vid behov även för deras underavdelningar. Enligt kommittén är det just inom sådana organ som det egentliga arbetet med att utforma och driva på utvecklingen mot ett europeiskt område för forskning utförs för varje enskilt område inom forskning och teknik, och det är där som den rätta grunden för en utveckling av arbetsfördelningen och samarbetet ligger.

11.5. Kommittén förordar därför en tydlig precisering av de olika åtgärdsområdena och befogenheterna för sådana kommittéer, vars sammansättning skall variera allt efter de tematiska budgetposterna för vart och ett av de enskilda programmen i enlighet med på förhand fastställda sammanträdesplaner. De skall sammanträda regelbundet, och de skall inte endast ha en rådgivande funktion, utan även medbestämmanderätt, i synnerhet vid utformningen av arbetsprogram, sammanställningen av informationspaket, i samband med ansökningsomgångar och då inkomna förslag skall bedömas samt vid utarbetandet av användarhandledningar.

11.6. Beträffande vilken roll och funktion den nya CREST-kommittén skall ha inom det sjätte ramprogrammet anser kommittén att detta organ – som inrättades för ett antal decennier sedan – bör ses över och stärkas så att det kan inta den viktiga rollen av förbindelselänk mellan tema-specifika aktörer och sakkunniga på de olika nivåerna (gemenskaplig, nationell och regional) så att ett integrerat område för forskning och innovation kan skapas. Den nya CREST-kommittén bör därför även bestå av sektioner för ramprogrammets olika temaområden, med särskild tonvikt på en integration mellan gemenskapsnivån och nationell/regional nivå.

11.7. Vad gäller europeiska konsultgrupper (EAG) vill kommittén framhålla behovet av sådana grupper för varje budgetpost inom de särskilda programmen. På så sätt främjar man att forskningsvärlden, näringslivet, små och medelstora företag och såväl användare på mellanhandsnivå som slutanvändare medverkar fullt ut i den fortlöpande verksamheten inom sjätte ramprogrammet, och även i förberedelserna inför det sjunde ramprogrammet. Dessa grupper bör dessutom utveckla kontakter och kopplingar med det nyligen inrättade organet EURAB. Detta organs uppgifter och funktion bör preciseras bättre, och verksamheten bör präglas av tydlighet, synlighet och öppenhet.

Bryssel den 30 maj 2002.

Ekonomiska och sociala kommitténs

ordförande

Göke FRERICHS